

شکار جناب باد

حکایت باد و بادگیر • اعظم لاریجانی

باد از دریچه‌ی بادگیرها وارد ساختمان می‌شد و به پایین می‌رفت. در حیاط ساختمان هم معمولاً حوض آبی وجود داشت. وقتی باد از دریچه‌ی بادگیرها وارد خانه‌ها می‌شد و از روی حوض آب می‌گذشت، گرمای هوا را از بین می‌برد. سپس هوای خنک و تازه وارد اطاق‌ها می‌شد. هنوز هم در نواحی خشک ایران مثل طبس و کرمان و مناطق گرم و مرطوب مثل بندرعباس و قشم بادگیر وجود دارد.

نکته‌هایی جالب:

- چوب‌هایی که از بادگیرها بیرون زده‌اند، برای محکم شدن ساختمان بادگیرها هستند. این چوب‌ها بادگیرها را در برابر بادهای شدید محافظت می‌کنند.
- بلندترین بادگیر جهان در باغ دولت آباد یزد قرار دارد و ارتفاع آن ۳۳٫۵ متر است.
- تصویر پشت برخی از اسکناس‌های دوهزار تومانی، بادگیر خانگی آقازاده در ابرکوه است.
- یزد به «شهر بادگیرها» معروف است.

در کشور عزیز ما ایران، شهرهای زیادی مثل یزد و کاشان در مناطق گرم و خشک قرار دارند. تابستان این مناطق بسیار گرم است و بعضی روزها دمای هوا به ۵۰ درجه‌ی سانتی‌گراد می‌رسد. در زمان‌های قدیم که وسایل خنک‌کننده و کولر وجود نداشت، مردم این مناطق از گرما کلافه می‌شدند.

معماران باهوش ایرانی برای حل این مشکل دست به کار شدند. آن‌ها راهی برای خنک کردن خانه‌ها و ساختمان‌ها یافتند؛ به این ترتیب که به بادهای شهر خود توجه کردند که چه سرعتی دارند و از چه جهتی می‌وزند. بعد با خود گفتند چه بهتر که بتوانیم این بادهای خنک و مطبوع را به دام بیندازیم و وارد خانه‌هایمان کنیم. با این فکر، آن‌ها برج‌هایی به نام «بادگیر» روی بام ساختمان‌ها ساختند.

ساخت بادگیر نه تنها باعث شد گرمای تابستان قابل تحمل شود، بلکه زیبایی خاصی نیز به شهرها بخشید. بادگیرها باد را به درون خانه‌ها هدایت می‌کردند.

بادگیری در کرمان

• بادگیرهای چپقی سیرجان
(الهام گرفته از دودکش‌های قدیمی کشتی)

• آب انباری در کیش بادو گنبد و پنج بادگیر